

Novi Matajjur

Leto IV - Štev. 4 (76)
UREDNIŠTVO in UPRAVA
Čedad - Via B. De Rubens 20
Tel. (0432) 71190
Poštni predal Čedad štev. 92
Casella postale Cividale n. 92

ČEDAD, 15.-28. februarja 1977
Autorizz. Tribun. di Trieste n. 450
Izdaja ZTT
Tiskarna R. Liberale - Čedad

Izhaja vsakih 15 dni
Posamezna številka 150 lir
NAROČNINA: Letna 3000 lir
Za inozemstvo: 3500 lir
Poštni tekoči račun za Italijo
Založništvo tržaškega tiska
Trst 11-5374

Odgovorni urednik: Izidor Predan
Quindicinale
Za SFRJ 40 ND - Ziro račun
50101-603-45361
- ADIT - DZS, 61000 Ljubljana,
Gradišče 10/II - Telefon 22-207

Sped. in abb. post. Il gr./70
Poština plačana v gotovini
OGLASI: mm/st + IVA 12%
trgovski 100, legalni 200
finančno-upravni 150,
osmrtnice in zahvale 100,
mali oglasi 50 beseda

PRVI RESNI KORAKI ZA OBNOVO

V ČENEBOLE IZROČENIH PET HIŠ DARILO DELOVNIH LJUDI SLOVENIJE

V soboto, 5. februarja je bila v Ceneboli nad Fojdo kratka, a pomembna svečanost, na kateri so izročili petim družinam ključne montažnih hiš, ki so darilo delovnih ljudi Socialistične republike Slovenije Čeneboli, kakor nam je pričal dvojezični napis na eni izmed hiš.

Slovesnosti so se udeležili župan občine Fojda Roberto Celledoni, deželni odbornik za kmetijstvo Emilio Del Gobbo, funkcionar deželne uprave dr. Rolando Cian, pokrajinski svetovalec Pavel Petricig, sekretar SRS za urbanizem Boris Mikoš, podpredsednik štaba SRS za civilno zaščito Vinko Gobec, predsednik komisije za narodnostna vprašanja pri RK SZDL Slovenije Jože Hartman, medobčinski sekretar SZDL za Posočje Vlado Uršič, predstavniki gradbenega podjetja SGP iz Nove Gorice, generalni konzul SFRJ v Trstu Ivan Renko, predsednik SKGZ Boris Race, predsednik koordinacijskega odbora za pomoč žrtvam potresa v Beneški Sloveniji Dino Del Medico, predsednik društva «Ivan Trinko» dr. Viljem Černo ter številni drugi predstavniki beneškega kulturnega in družbenega življenja.

V imenu vaškega odbora ter v imenu koordinacijskega odbora iz Čedada je slovesnost odprl domačin Ado Kont, nakar je Briški oktet zapel Prešernovo «Zdravico» ter pesem «Stelutis alpinis» v slovenščini. Po pozdravu gostom in predstavnikom podjetja CGP iz Nove Gorice, ki je pod vodstvom arhitekta Attilia Zorattinija zgradilo montažne hiše, je Ado Kont predal besedo županu občine Fojda Robertu Celledoniju.

Ta je v svojem nagovoru poudaril, da se je v Čeneboli uresničilo eno izmed številnih dejanj človeške solidarnosti v pomoč po potresu prizadeti deželi. Stanovanja, ki jih je darovala socialistična republika Slovenija, bodo omogočila petim družinam oz. 18 ljudem, da zapustijo svoja dosejana zasilna bivališča in po-

novno zaživijo normalno življenje, omogočila bodo materialni in moralni dvig Čenebole. Ko je poudaril, da gre za prave porabne in trajne hiše, se je župan zahvalil delavcem, ki so sodelovali pri gradnji, slovenski vladi, koordinacijskemu odboru iz Čedada ter vsem, ki so pomagali pri uresničevanju te pobude. Ob koncu je omenil še enega izmed številnih nerešenih problemov občine, to je čenebolski vodovod, ki ga je potres zelo poškodoval.

Za županom je v imenu vaščanov spregovoril v narečju mladi vaščan - delavec Claudio Petrig.

«Sam an sin Čenebole an vam be teu jat dve besede. Na šest maja je paršeu potres an s tim jok, žalost an tarpljenje. Potres je ložu našo vas na kolena. Danes Čenebola se klada spet na noge, an da ljudem no hišo». Petrig je nadaljeval: **«Mormo zlo zahvalit RS Slovenijo in nje pridne dieluce, ke nam so šenkal tole žornado, ke nam so šenkal te le hiše».**

Na šest maja naše tarpljenje je blo brez konfina, danes pomaganje se je videlo čez use konfine.

Tarpljenje nas je nardilo vsih bratre. Hvala, hvala velika z vsih sarcam, dragi bratri Slovenj, vaše pomaganje nas je puno naučilo.

Upam, de vsi tisti, ki danes pojdejo tu tele lepe hiše, bojo miel tu nih sarcih to danes, jutre an nimar, de druga nacija nam je pomagala. Zak tel ljudje vedo, de če si bomo pomagal, an če bomo usi bratre, se mormo tiet radi na svjete».

Ključne novih montažnih hiš je fojdskega županu izročil podpredsednik štaba SRS za civilno zaščito Vinko Gobec, ki je spregovoril o pomoči, ki jo je Jugoslavija nudila po potresu prizadetim krajem v Posočju in v deželi Furlaniji-Juljski krajini. «Hiše, ki jih danes izročamo», je dejal, «so prve izmed štiridesetih hiš, ki jih Slovenija gradi v pomoč prizadetim krajem v Beneški Sloveniji. Pomoč se bo nadaljevala tudi vnaprej, po dogovoru

med državama. Vsekakor pa pomenijo solidarnostne pobude po potresu predvsem poglobitev in razširitev sodelovanja med ljudmi in med državama, ki se je začelo že prej».

Kot zadnji, je v imenu deželne uprave spregovoril odbornik Del Gobbo, ki je ocenil solidarnost SR Slovenije kot dejanje, ki stremi k sodelovanju med različnimi političnimi sistemi ter izraža voljo po čimboljših odnosih med ljudmi in državami. Poudaril je pomembnost osimskega sporazuma, predvsem njegovega gospodarskega dela ter omenil nekatere manjše že uresničene pobude gospodarskega sodelovanja med deželo Furlanijo - Julijsko krajino in SR Slovenijo.

Po končanih govorih so Del Gobbo, Vinko Gobec, Dino Del Medico, Boris Mikoš ter župan Celledoni izročili ključne stanovanj predstavnikom družin, ki bodo v njih živeli. V imenu družin so ključne prevzemali njihovi mladi člani, dekleta in fantje, kar je lepo simboliziralo mlado, novo nado Čenebole in vero v prihodnost. Ko je domači župnik Attilio Balbusso blagoslovil stanovanja in je Briški oktet zapel še nekaj ljudskih pesmi, so se vaščani in gostje zadržali v prijetnem razpoloženju ob kozarcu vina in skromnem prigrizku.

Izročitev prvih montažnih hiš, ki so kot povedano, darilo delovnih ljudi Slovenije, je velikega pomena, ne samo za Čenebolo, pač pa za celo Benečijo. Že dograjene hiše iz Slovenije v Čeneboli predstavljajo veliko moralno spodbudo za nadaljno obnovo Benečije, za naš preporod.

Podobne montažne hiše iz Slovenije se gradijo in se bodo še gradile po naših raznih vaseh. Pričale bodo sedanjim ljudem, ki želijo ostati na svoji zemlji, pa tudi pobočim rodovom o neprecenljivi človeški solidarnosti, ki je prišla od naših bratov v Sloveniji in koliko so prispevali za obnovo naših vasi.

Svečanost v Ceneboli ob dodelitvi slovenskih hiš

A CANEBOLA CONSEGNATE 5 CASE DONO DELLA R. S. DI SLOVENIA

DISCORSO DEL SINDACO CELLEDONI E DEL GIOVANE RAPPRESENTANTE DEL PAESE CLAUDIO PETRIGH

Un altro atto di solidarietà umana sta per compiersi. Tra breve si provvederà alla consegna delle chiavi degli alloggi che la Repubblica Slovena ha gentilmente offerto per ospitare alcune famiglie senza tetto di Canebola: cinque prefabbricati per altrettanti alloggi che serviranno ad accogliere 18 persone e permetteranno loro di abbandonare gli alloggi di fortuna, per riprendere la vita normale dimenticando i gravi e pesanti disagi affrontati in questi ultimi nove mesi.

Il villaggio di Canebola grazie anche a quest'ultimo intervento è materialmente e moralmente risolto: riappare il sorriso e la gioia, la volontà di vivere e di lavorare, consci di avere di nuovo una casa.

Sono case, vere case, antismiche, confortevoli, graziose, realizzate in modo encomiabile.

Mi sia consentito a questo punto di esprimere il più sentito e commosso grazie a tutti gli operai ed i tecnici della vicina Repubblica intervenuti nella costruzione degli alloggi per il loro prodigarsi e per lo spirito di sacrificio dimostrato nella realizzazione dell'opera.

Un caloroso saluto di benvenuto ed un particolare ringraziamento vada al Presidente della Repubblica di Slovenia ed agli autorevoli membri del Governo Sloveno qui rappresentati da alte personalità della politica e della cultura.

Alle Signorie Loro che con la personale presenza testimoniano della bontà, del senso civico e della solidarietà umana, a Loro tutti che hanno voluto partecipare la gioia delle nobili genti di Slovenia per le offerte fatte a coloro che hanno bisogno, vada il ringraziamento più solenne e l'augurio di lunga

e serena prosperità estensibile a tutte le genti della vicina Repubblica.

Mi si consenta ancora di ringraziare il Comitato di coordinamento per l'aiuto ai terremotati del Friuli orientale, qui rappresentato dal Sig. Del Medico e dal concittadino Ado Cont che tanta parte hanno avuto nel coordinamento e realizzazione della opera. Anche all'architetto Zorattini, delegato per i problemi tecnici, vada l'apprezzamento più cordiale e sincero.

Agli autorevoli membri della Giunta Regionale del Friuli - Venezia Giulia e della Giunta Provinciale di Udine qui intervenuti - Assessore Regionale all'Agricoltura Del Gobbo ed Assessore Provinciale Toffoletti - per avere sempre seguito con ansia le sorti delle genti montane ed a tutti coloro che hanno avuto parte nella ricostruzione dei nostri paesi, il nostro più caloroso e sentito grazie.

Con i sentimenti più devoti di gratitudine e riconoscenza porgo a tutti il più cordiale saluto ed il ringraziamento più solenne, conscio che le nostre popolazioni non sono sole nell'immane tragedia e dell'esistenza di una mai sopita solidarietà umana.

Il discorso di Claudio Petrig

Sono un figlio di Canebola e come tale vorrei dire una breve parola. Il 6 maggio 76 la distruzione piombava su Canebola; il pianto e la disperazione di chi vedeva tutto perduto si univa al panico ed al terrore. Il terremoto aveva messo in ginocchio il nostro paese.

(Continua in 2ª pagina)

V prihodnji številki boste brali o pomenu razstave
"CANKARJEVO GLEDALIŠČE"
v Čedadu, ki je odprta na društvu "Ivan Trinko",
OD 18. FEBRUARJA - DO 6. MARCA

Il sindaco di Faedis, Roberto Celledoni mentre pronuncia il suo discorso di ringraziamento. In primo piano da sinistra, Dino Del Medico, Ivan Renko, console generale della Jugoslavia a Trieste, l'Assessore Regionale all'Agricoltura Del Gobbo, il sindaco Celledoni, Boris Race, Presidente dell'Unione economica e culturale slovena di Trieste ed il sig. Hartman, rappresentante dell'Unione Socialista Slovena.

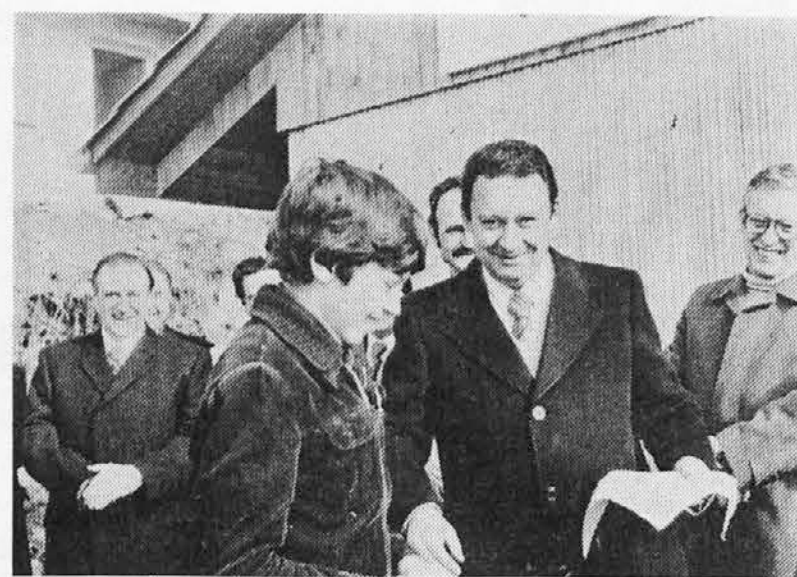
IZROČITEV SLOVENSКИH HIŠ V ČENEBOLE CONSEGNA DELLE CASE SLOVENE A CANEBOLA

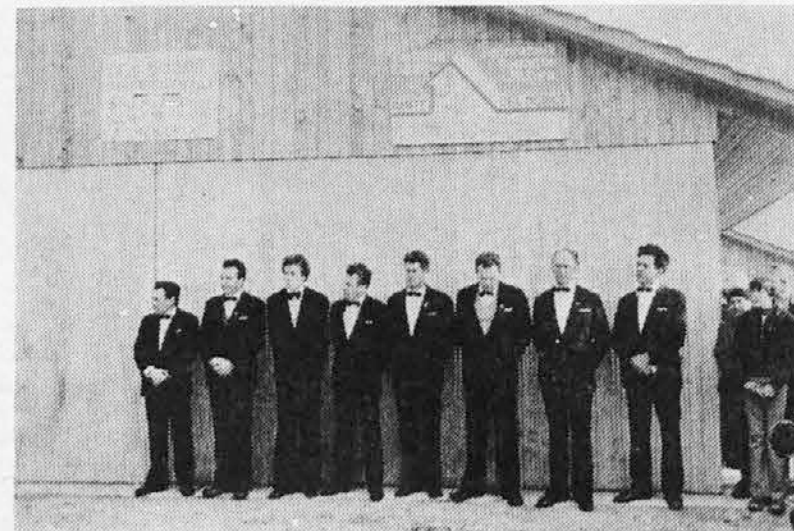
Claudio Petrig se zahvaljuje delovnim ljudem Slovenije v imenu Cenebole

Canebola - Cenebola. Claudio Coiutti della RAI di Udine mentre intervista l'Assessore Del Gobbo

Il sindaco di Faedis, Celledoni, consegna le chiavi di una delle 5 case, dono della R.S. di Slovenia

Na svečanosti izročitve montažnih hiš iz Slovenije v Čeneboli je nastopil tudi «Briški oktet», že zelo znan beneškimi Slovincem

Il discorso di Claudio Petrigh

Continuazione dalla 1ª pag.

Sono passati nove mesi. Speranze e delusioni, fiducia ed abbattimento si alternano provocando una forma di vita fuori della normalità. Oggi, speranza e fiducia rinascono nel nostro cuore intravedendo un orientamento nuovo nella nostra vita.

Canebola sta risorgendo, offrendo di nuovo un asilo ai suoi figli, un tetto a cinque sue famiglie. A nome dei beneficiari lasciatemi esprimere tutta la mia gioia ed i più vivi ringraziamenti.

Un pensiero particolare di gratitudine va alla Repubblica Socialista della Slovenia ed ai suoi operai che tramite il Comitato di Coordinamento per l'aiuto ai terremotati del Friuli orientale, ci hanno offerto queste meravigliose case.

Il dolore del sei maggio fu immenso. Oggi, la solidarietà si è manifestata al di là delle frontiere, al di là del colore politico. Il dolore ci ha fatto ritrovare fratelli, ed oggi questa fratellanza ci fa gioire assieme. Grazie! Grazie con tutto il cuore! Il vostro amore per noi, carissimi fratelli sloveni, ci è di sostegno e di insegnamento.

Credo che varcando la soglia di queste meravigliose case, ognuno sentirà e capirà che un altro popolo ci ha tanto amato, si è sacrificato per noi, rinsaldando la nostra convinzione che la fratellanza porta alla comprensione e alla solidarietà tra tutti i popoli, la comprensione alla pace, la pace al bene comune vero.

V zadnji številki Novega Matajurja smo objavili članek v italijanščini pod naslovom «La voce del popolo per la ricostruzione» - «Glas ljudstva za rekonstrukcijo», v katerem je bilo napovedano, da pripravljajo posebna komisija za rekonstrukcijo v deželni svet dokument za obnovo od potresa porušeni krajev v Furlaniji in Beneški Sloveniji.

V torek, 1. februarja je deželni svet, po celodnevni razpravi, soglasno sprejel tako težko pričakovani dokument, ki se nanaša na obnovo in preporod potresenih območij. Komisija, ki je pripravila osnutek dokumenta, se je predhodno posvetovala s predstavniki socialnih, gospodarskih in kulturnih krogov, sindikalnih organizacij in stanovskih združenj v deželi Furlanije-Juljske krajine.

Dokument je sestavljen iz dveh delov: v prvem so navedeni podatki, ki se nanašajo na potresne pojave v Furlaniji - Juljski krajini in na geološko strukturo deželnega ozemlja. Ta del obsega tudi cenitve o škodi, ki je nastala zaradi potresa, in sicer po kategorijah in po posameznih krajih. Končno so v tem delu nanizane vloge države, dežele in krajevnih ustanov pri obnovi.

Drugi del obsega cilje, katerim naj stremijo obnovitvena prizadevanja, cenitve o potrebnih finančnih sredstvih za predvidene posege ter glavne smernice obnovitvenega programa in pregled faz, po katerih naj se program uresniči.

Dokument med drugim ugotavlja, da je lanski potres prizadel območje, ki obsega 4.800 kv. kilometrov in okrog

pol milijona ljudi. Majski in septembrski sunki so zahtevali 951 smrtnih žrtev ranjenih pa je bilo 2.400 ljudi. Po majskem sunku se je s potresnega območja izselilo 12.700, po septembrskem pa nadaljnjih 32 tisoč 300 ljudi. Po manjšem potresu so strokovnjaki ocenili nastalo škodo na 3.400 milijard lir, po septembrskih sunkih pa je škoda narasla na 4.000 - 4.400 milijard.

Da bi premostili krizo, ki je v Furlaniji - Juljski krajini nastala zaradi potresa, mora država izglasovati poseben zakon, ki naj določi primerna finančna sredstva in ki naj hkrati določi ustrezno pospešitev raznih upravnih postopkov in poenostavi nadzorstvene procedure. Hkrati s tem je treba priznati Institutu za kreditiranje kmetijstva, ki deluje v okviru Goriške hranilnice pravico, da raztegne svoje delovanje na celotno ozemlje Furlanije - Juljske krajine.

Prizadevanja za obnovo opustošenih krajev se ne smejo ustaviti pri tem — je nadalje rečeno v dokumentu — da bo opustošena Furlanija zadobila svoje prvotno lice, temveč je treba predvidene posege opraviti tako, da bo zagotovljen njen nadaljnji razvoj vzporedno z razvojem preostalih predelov dežele in države. Obnova opustošenih krajev bo seveda zahtevala daljši čas, že od vsega začetka pa je treba uresničiti tiste posege, ki bodo povrnili v prizadeto prebivalstvo zaupanje in utrdili njegovo voljo, da se kljub vsemu ne bo izselilo s potresnih območij.

Finančna pomoč države naj bi prihajala v deželo po-

stopoma: prva nujna faza naj bi obsegala pet let, vsako leto pa naj bi bilo naši deželi zagotovljeno minimalno nakazilo 500 milijard lir. Ustrezni državni zakon — je nadalje rečeno v dokumentu — naj bi hkrati zajamčil pristojnosti in naloge, ki naj se v okviru obnove zaupajo gorskim skupnostim, občaninam in drugim krajevnim upravam.

Poleg sredstev, ki so potrebna za obnovo porušene Furlanije, bi morala vlada z zakonom določiti še dodatne finančne in druge posege za nadaljnji razvoj gospodarskih dejavnosti v Furlaniji - Juljski krajini. Tako zlasti davčne olajšave, sredstva za uresničitev prometnih infrastruktur in primerne okrepitve obratov z državno udeležbo. V ta okvir spada tudi odprtje avtonomne univerze v Vidmu.

Kar zadeva program za obnovo, postavlja dokument na prvo mesto gradnjo potrebnih stanovanj. Druga faza obsega obnovo socialnega okolja, na tretjem mestu pa je povečanje števila delovnih mest. Glavni dejavnik pri obnovi bo deželna uprava, ki pa bo prepuščala določene naloge krajevnim ustanovam. Pri svojem delu se bo dežela oslanjala na pomoč posebnega tajništva ter na kulturne, socialne, gospodarske, sindikalne in stanovske sile Furlanije - Juljske krajine.

V razpravo so posegli načelnik posebne komisije za vprašanja obnove po potresu Varisco ter svetovalci Volpe (PSI), Štoka (SSk), Pupini (MF), Bertoli P. S. (PRI), Ermano (PSI) Trau-

ner (PLI), Lonza (PSDI), Boschi (MSI), De Carli (PSI), Magriani (KPI) in Biasutti (KD). Med razpravo so predstavniki posameznih svetovalskih skupin vložili številne popravke k izvirnemu besedilu dokumenta. Da bi posebna komisija lahko obravnavala popravke, je predsednik skupščine Pittoni ob 17. uri prekinil sejo za dve uri.

Ob povratku svetovalcev v dvorano je predsednik deželne vlade Comelli kratko povzel dogodke, ki so privedli do sestave dokumenta, ki ga bo danes izročil v Rimu predsedniku ministrskega sveta Andreottiju. Nato je predsednik skupščine Pittoni poročal svetovalcem o delu komisije v zvezi s predloženimi popravki. Slednje je komisija v veliki večini sprejela: šlo je za številne izboljšave obrobnega značaja, nekateri sprejeti popravki pa imajo določen pomen: tako na primer popravki, ki priznavajo večjo težo občinam, gorskim skupnostim in drugim krajevnim ustanovam kar zadeva načrtovanje in izvajanje obnove na prizadetih območjih; popravek, ki v bistvu poudarja nučnost ohranitve etničnih značilnosti zaselkov v Beneški Sloveniji, ki jih bo treba obnoviti, dalje popravek o večji angažiranosti deželne uprave za povratek izseljenih deželanov s potresnih območij in končno popravek, po katerem bo tudi slovenski manjšini v deželi priznana določena vloga v zvezi z izvajanjem določb osimskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo.

Deželna skupščina (razen

fašistov) je predložila resolucijo, ki obvezuje deželni odbor, da se bo pri vladi zavzel za priznanje raznih davčnih in carinskih olajšav za potresna območja ter določene olajšave kar zadeva nabornike iz opustošenih krajev. Odbor je resolucijo sprejel. Po glasovalnih izjavah, v katerih je prišla mimo določenih različnih otenkov v zvezi s posameznimi členi dokumenta, do izraza enotna volja vseh političnih skupin po hitrem ukrepanju v korist potresencev, je skupščina soglasno potrdila dokument. Na koncu je predsednik Pittoni izrazil svoje zadovoljstvo ob doseženi enotnosti okrog tega pomembnega mejnika v socialni zgodovini naše dežele.

Po zaključku Cankarjeve razstave

V nedeljo 13. marca ob 15. uri bodo predvajali v teatru "Ristori", v Čedadu slovenski film

Idealist

Vztop brezplačen
Vsi vljudno vabljeni!

Simposio dell'Istituto Sloveno di ricerche sui problemi socioeconomici ed ambientali degli Sloveni in Italia

Si è tenuto a Trieste, a cura dell'Istituto di Ricerche Sloveno, nei giorni 27 - 29 gennaio u.s. un simposio sui problemi socioeconomici e ambientali degli sloveni in Italia.

Il programma prevedeva relazioni su alcuni comuni presi a campione nelle provincie di Udine, Gorizia e Trieste. Noi ci limitiamo a segnalare gli interventi che più ci interessano da vicino e precisamente l'inchiesta fatta a tappeto e quindi scientificamente valida dal Professor Marino Vertovec nel Comune di Grimacco. In seguito riferiremo sull'inchiesta fatta dal Prof. Marcon Enzo per il Comune di Drenchia.

Dai censimenti comunali risulta che il Comune di Grimacco dal 1921 che contava 1617 abitanti residenti è passato ai nostri giorni a 860: si è quindi dimezzato. Il fine dell'inchiesta era di rilevare:

- 1) il grado della situazione attuale
- 2) il luogo e tipo di lavoro dei residenti
- 3) il luogo e tipo di lavoro all'estero
- 4) il motivo dell'emigrazione
- 5) la situazione del dialetto sloveno
- 6) i principali problemi comunali.

Dal lavoro dell'inchiesta risulta che la maggior parte della popolazione è formata da pensionati. Fra questi molti sono i contadini che continuano la loro professione. Solo al terzo posto vengono gli operai non qualificati. Gli operai residenti per lo più fanno i pendolari a Cividale (35) e Manzano (23).

All'estero abbiamo 393 lavoratori (Belgio - Svizzera - Canada ecc.).

La loro età va dai 28 ai 50 anni. Questa è l'età media più vitale di una popolazione e la cui mancanza fra noi è da tutti notata. Per quanto riguarda il lavoro che questi emigrati compiono in terra straniera sono: operai generici. Infatti non erano stati preparati dalle scuole professionali. Una caratteristica tipica dell'emigrazione è la femminilizzazione. Le ragazze sono emigrate prima per lavoro poi per ricongiungersi o alla ricerca del coniuge.

Motivi dell'esodo sono anche la polverizzazione della proprietà terriera ed infine la mobilità sociale. Non è provato dalle risposte avute

che si vada all'estero per un maggior guadagno (idea un tempo sostenuta) ma per mancanza di lavoro in loco. Circa il rientro dall'estero di questi nostri emigranti su 393 risposte ci son ben 255 che hanno detto di non voler rientrare. La nota sofferenza dell'emigrante è ancora meno dura della vita grama dei beneciani. I pochi che accetterebbero di rientrare lo farebbero solo a condizione di trovare un insediamento artigianale o industriale, non si vuol neppure sentir parlare di agricoltura.

Interessante risulta il fatto che solo recentemente si è dato inizio a restauri delle vecchie case inserendo i servizi igienici sanitari.

A tale scopo è servita una ben nota legge regionale; anche se ancora il 44 per cento delle abitazioni è privo di un bagno.

Circa il dialetto sloveno risulta che quasi tutti gli anziani lo usano normalmente in famiglia. Si usa l'italiano solo coi giovanissimi.

Irrilevante è il numero di coloro che usano il friulano, anche se conosciuto da una grande percentuale (quasi tutti gli operai pendolari). Si spiega il fatto di parlare in italiano coi giovanissimi probabilmente per l'influsso della scuola materna ed elementare. L'educazione scolastica erroneamente è stata sempre contraria ad ogni dialetto.

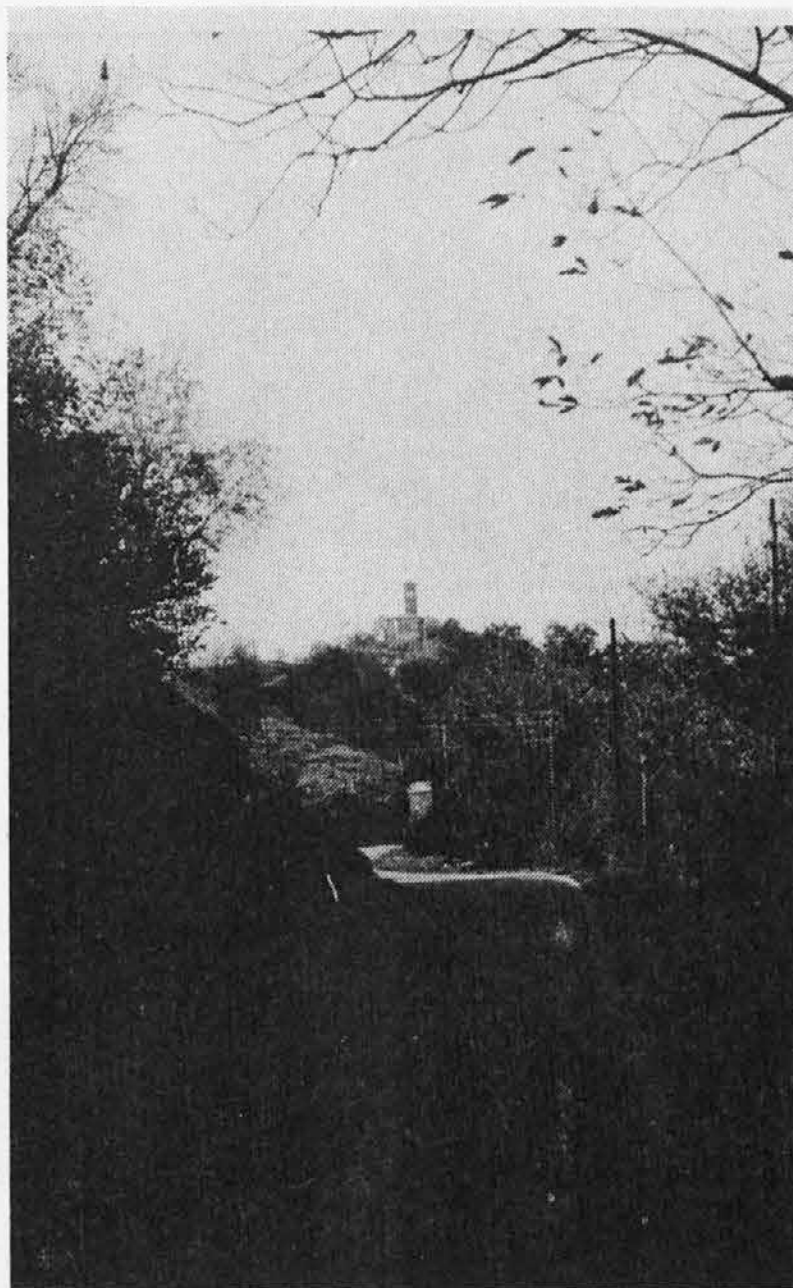
I problemi comunali più sentiti dalla popolazione sono:

- 1) il rifornimento idrico (insufficienza di acqua)
- 2) strade periferiche in grave deterioramento
- 3) canalizzazione di acque piovane.

Concludendo l'inchiesta rileva:

Il terremoto non ha prodotto gravissimi danni. L'emigrazione si è arrestata perché i giovani coi mezzi propri e pubblici trovano lavoro alla confluenza delle Valli. Si auspica infine che l'industrializzazione non si fermi al cividalese. Tutta la Benecia non può essere abbandonata ad una morte di inedia, ma deve essere ponte (com'è naturale d'ogni zona di confine) per uno scambio pacifico fra sistemi culturali e politici diversi che a vicenda devono incontrarsi.

Azeglio Romanin

Sv. Stoblanek

OB SIMPOZIJU SLORI V TRSTU

SOCIOEKONOMSKI IN PROSTORSKI PROBLEMI SLOVENCEV V ITALIJI

Slovenski raziskovalni Inštitut (SLORI) je priredil od 27. do 29. preteklega januarja tridnevni simpozij o sociospodarskih in prostorskih problemih Slovencev v Italiji, kakor smo na kratko obvestili naše bralce v zadnji številki Novega Matajurja.

Program je predvideval referate o nekaterih občinah, ki so bile vzete kot vzorec v pokrajinah Videm, Gorica in Trst. Mi se bomo zaenkrat omejili na obravnavo samo tistih poročij, ki nas bolj od bližje zanimajo in točneje na temeljito raziskavo, torej znanstveno vredno, ki jo je napravil profesor Marino Vertovec v občini Grmek. Kasneje bomo objavili anketo, ki jo je napravil profesor Marcon v občini Dreka.

Po ljudskem štetju v občini Grmek leta 1921, je štela občina 1617 prebivalcev, danes pa jih ima samo 860, to se pravi polovico manj.

Namen ankete je bil ugotoviti:

- 1) Stopnja sedanjega stanja
- 2) Kraj in vrsta dela bivačih
- 3) Kraj in vrsta dela v inozemstvu
- 4) Vzroki emigracije
- 5) Položaj slovenskega dialekta
- 6) Glavni problemi občine.

Iz ankete je razvidno, da je večina prisotnega prebivalstva penzionerjev. Med temi je mnogo kmetov, ki še izvršujejo svoj poklic. Samo na tretje mesto spadajo nekvalificirani delavci. Večina delavcev je »pendolarjev«, to se pravi takih, ki odhajajo zjutraj na delo v Furlanijo in se zvečer

rabljajo skoraj vsi starši v družinah. Uporabljajo italijanščino samo z najmlajšimi. Nepomembno je število tistih, ki uporabljajo furlanščino, čeprav jo poznajo (posebno delavci, »pendolarji«).

Da se govori italijanščina z otroki, je treba iskati vzrok v uplivu, ki ga imajo otroški vrtci in osnovne šole. Šolska vzgoja je bila vedno zgrešena in nasprotna vsakršnemu dialektu.

Občinski problemi, ki so najbolj pereči in čuteni od prebivalstva, so:

- 1) Vodovodi (pomanjkanje vode)
- 2) Periferične ceste u slabem stanju

3) Kanalizacija deževnih voda.

Anketa zaključuje:

Potres ni napravil velike škode. Emigracija se je zastavila, ker se vozi mladina s svojimi in javnimi sredstvi na delo v furlansko ravnino. Izraža se želja, da bi se industrializacija ne ustavila v Čedadu.

Benečija ne sme biti prepuščena smrti zaradi stradanja, ampak mora postati most (kot je naravno v obmejnih krajih) za mirno sožitje, za mirno izmenjavo med različnimi kulturnimi in političnimi sistemi, ki se morajo vedno bolj med seboj srečavati.

AZZIDA

ASSEMBLEA POPOLARE SUGLI INSEDIAMENTI INDUSTRIALI

Dopo una lunga assemblea durata quasi tre ore, nel corso della quale hanno preso la parola diversi intervenuti, è stata approvata una risoluzione in cui si propone al consiglio comunale di S. Pietro al Natissone di promuovere insediamenti industriali nella parte meno a ridosso dell'abitato di Azzida, per il quale andrà riservata un'area adeguata per la ricostruzione del paese, che è stato gravemente colpito dal terremoto, cioè per una cinquantina di case o crollate, o già demolite o in attesa di demolizione, come per gli edifici e gli spazi rurali produttivi, che non possono situarsi molto distante dal paese.

Hanno preso la parola: il sindaco di S. Pietro al Natissone, Corredig, per sostenere le ragioni della scelta della zona industriale compiuta a suo tempo; il consigliere provinciale Simgis, presidente dell'Alleanza Coltivatori del Friuli - Venezia Giulia, per richiamare l'attenzione sulle agevolazioni concesse alle comunità montane dalla legge 33; i consiglieri Marinig e Qualizza, eletti nella lista civica; il direttore del caseificio Valli del Natissone, Tropina ed altri ancora: Dre-

scig, Visintini, Venturini Roberto, Zufferli Galeazzo, Venturini Ennio, Strazzolini, Cumer, Medves, Jussig Gianna e Renata e diverse donne presenti in sala. Tutti questi intervenuti hanno sostenuto le ragioni di Azzida, che vengono puntualmente riprese dalla risoluzione.

Questa, che suona critica nei confronti dell'amministrazione comunale, chiede anche che l'amministrazione stessa adotti il metodo della consultazione democratica (mai attuata), nel formulare proposte determinanti per la vita dei nostri paesi, soprattutto per i problemi riguardanti il terremoto.

L'assemblea, promossa dal PSI, dal PSDI, dal PCI, da Indipendenti e dall'Alleanza Coltivatori, è stata diretta da Paolo Petricig e si è svolta nel modo più corretto e democratico, per quanto i problemi in discussione avrebbero potuto lasciare spazio a polemiche ed intemperanze, anche giustificate.

Presenti in sala il consigliere provinciale Chiabudini ed il presidente della Comunità montana Macorig, senza che peraltro esercitasse il diritto alla parola, per quanto chiamato in causa.

Na »assembleji« v Aži je govoril tudi predsednik kmečke zveze »Alleanza Coltivatori Friuli - Venezia Giulia«, Eligio Simgis

Aži. Na »assembleji« govori župan Spetra Gino Corredig

Za te male

Perinac pride damu od šuole an reče tat an mam:
— Mi je jala meštra, naj pridem u šuolo z enciklopedijo —
Ga čuje njega nono an mu reče:
— Bi blu buj pametno, če bi hodil otroc u šuolo par nogah, ku kar smo hodil mi!

Minca Povasnica

Namesto cvetja na grob pokojne mame prof. Viljema Černa so nekateri prijatelji Slovenci iz Trsta darovali denar za žrtve potresa v Benečiji.

Njih imena in nabrano vsoto bomo objavili v prihodnji številki Novega Matajurja.

Beneško gledališče in pevski zbor "Rečan,, gostovala na Goriškem in Tržaškem

V nedeljo, 30. januarja je gostovala dramska skupina Beneškega gledališča v Doberdolu s Predanovo dramo "Emigrant". To je bila druga uprizoritev drame na Goriškem, saj je dramska skupina nastopila nedeljo prej v Katoškem domu v Gorici. Kakor v Gorici, je tudi v Doberdolu naletela drama na velik odziv prebivalstva, ki je naše mlade igralce nagradilo z dolgimi in prisrčnimi aplavzi. V nedeljo, 6. februarja pa je nastopil pevski zbor "Rečan" iz Ljes, pod vodstvom Antona Qualize, na osrednji Prešernovi proslavi, ki sta jo priredili Slovenska prosvetna zveza in Slovenska prosveta v Kulturnem domu v Trstu.

Letos so tržaški Slovenci praznovali "Dan slovenske kulture" v znamenju solidarnosti z beneškimi Slovenci, tako hudo prizadeti od lanskega potresa, zato je prav in lepo, da so na kulturni prireditvi sodelovali tudi beneški Slovenci.

Mešani pevski zbor "Rečan" je zelo ubrano zapel nekaj beneških narodnih in žel pri poslušalcih veliko uspeha.

Končno je v nedeljo, 13. februarja na Opčinah pri Trstu nastopilo Beneško gledališče s Predanovo dramo "Emigrant". To je bil prvi nastop beneške dramske skupine na Tržaškem. Lansko leto je bilo gledališče vabljen na razne kraje, da bi uprizorilo veselo igrano "Beneška ojcet", a nam je potres prekrizal vse račune in načrte.

Za uprizoritev drame "Emigrant" je vladalo med Slovenci na Opčinah veliko zanimanje. Tako smo beneški Slovenci tudi na Opčinah sodelovali na Prešernovi proslavi, ki jo je organiziralo prosvetno društvo "Tabor". Tudi openska Prešernova proslava se je vršila v znamenju solidarnosti z Benečijo in izkupiček je bil namenjen žrtvam potresa.

Po bratskem in prisrčnem sprejemu, po aplavzi, ki so jih bili deležni igralci Beneškega gledališča, ter Keko in Anna s svojimi pesmi, lahko sklepamo, da nastopajoči niso razočarali pričakovanih Opencev. Preberimo, kaj je pisal "Primorski dnevnik" v torek, 15. februarja o Prešernovi proslavi in nastopu beneških Slovencev na Opčinah.

Če ob slovenskem kulturnem prazniku, Prešernovem dnevu, merimo razsežnosti naše kulturne — umetniške ustvarjalnosti in njene pronicljivosti v živa tkiva širše družbene stvarnosti, je proslavljanje dneva slovenske kulture tudi moment preševanja in ocenjevanja naših ljudsko - kulturnih pobud. Prešernova proslava je postala domala za vsako našo prosvetno društvo že nekakšna obveznost. Z njo izpričuje društvo svojo bitnost, z njo osvešča ljudi in razširja narodnostne in družbene - kulturne vrednote, istočasno pa izpričuje lahko tudi določeno kakovostno rast v svojem kulturnem snovanju in izražanju. Če naj s primerom dokazemo precejšen razvoj, ki ga beležimo v našem kulturno - prosvetnem življenju, potem bi bil najbolj zgovoren primer opensko prosvetno društvo "Tabor". Njegova nedeljska Prešernova proslava je bilo nedvomno za vse, ki so se je udeležili, občutno doživetje, kakršnih bi si želeli še v večji meri. Nedeljska proslava v openskem Prosvetnem domu je bila namreč neposreden stik s kulturo Beneške Slovenije, z njenimi velikimi družbenimi, političnimi in gospodarskimi vprašanji in z njenimi ljudmi. Povedano z besedami Žive Gruden, ki je imela uvodni nagovor, je opensko društvo posvetilo letos svoj kulturni praznik "našim bratom v Beneški Slovniji in njihovi kulturi, ki ni zamrla pod ruševinami hiš, ki so jih potresni sunki razmažali, ampak še na prej pogumno raste iz globoko v zemljo zasidranih korenin, iz sokov, ki jo napajajo že stoletja".

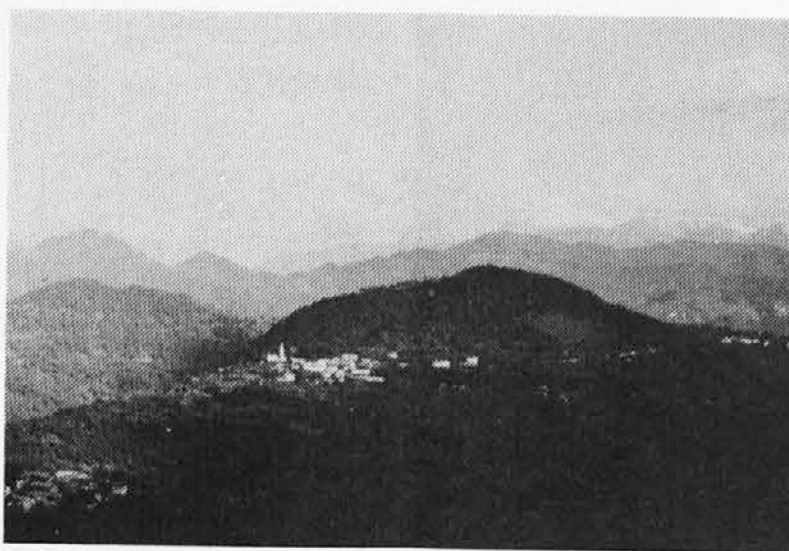
Iz teh korenin, iz domače beneške zemlje in iz njenih problemov, je lani zrastle tudi Beneško gledališče, ki je bilo na nedeljski proslavi na Opčinah gost s socialno dramo "Emigrant", ki jo je napisal znani beneški kulturni delavec Izidor Predan in ki so jo prvič uprizorili ob letošnjem dnevu emigranta v Čedadu. Problem izseljenstva se v tem delu pretresljivo odraža v tragični usodi bene-

ške družine Kore novih, ob njem pa si beneški ljudje zastavljajo vprašanja in nanje odgovarjajo z odločnejšimi zatehvanji po družbenem in kulturnem preporodu, ki lehko zaustavi krvavitev — emigracijo in zagotovi boljše in pravičnejše življenje.

Prepričljiv znak novega življenjskega zagona je že samo gledališče in njegova uprizoritev "Emigranta", ki jo je opensko občinstvo doživljalo dobesedno s solzami v očeh ter s tem tudi potrdilo besede, ki jih je ob zaključku proslave izrešla Živa Gruden: "Kar bosta šli damu, ponesite naš pozdrav vašim ljudem, an jim povjete, da tle na Opčinah an po usjem Tržaškem njesmo pozabli na nje v telih težkih cajtih".

Uprizoritev "Emigranta" je dopolnjevalo še nekaj drugih točk. Openski pevski zbor je pod vodstvom Sveta Grgiča na samem začetku zapel Prešernovo Zdravico in nekaj drugih pesmi. Nato sta nastopila beneška mladinka Keko in Ana, ki sta ob spremljavi kitare zapela nekaj umetnih in ljudskih pesmi v beneškem narečju. Skladbe je priredil sam Keko. Poleg drame in ostalih nastopov so Benečani prinesli na Opčine tudi razstavo izdelkov otrok pri pošolskem pouku, ki ga organizirajo beneška kulturna društva ter izdelkov s poletne šole Mlada brieza. Na panojih so bile razstavljene risbe in spisi, ljudske pravljice in pripovedke v pojočem beneškem narečju.

Ta neposredni stik z beneškimi gosti pa se je končno odražal tudi na družabnem srečanju, ki je bilo v prosvetni dvorani po zaključku proslave. Za obloženo mizo so si gostje in gostitelji med eno pesmijo in drugo izmenjali spomine na delovne akcije, ki jih je opensko društvo priredilo poleti v Benečiji, ter želje in zagotovila po nadaljnjem sodelovanju. V imenu Beneškega gledališča, ki bo v prihodnjih tednih še večkrat gostovalo po naših družtvih, se je za topel sprejem zahvalil Izidor Predan.

Oblica

UDINE

Manovre dilatorie sulla Conferenza della Provincia per i gruppi etnico-linguistici?

Con una pregiudiziale posta in Commissione da Chiabudini (DC) sembra mettersi in moto una manovra dilatoria della Conferenza della Provincia di Udine sui gruppi etnico-linguistici. Il consigliere democristiano, infatti, ha posto una pregiudiziale sull'interpretazione di un voto del consiglio provinciale del 4 marzo 1976, voto che unificava le proposte della maggioranza con quelle dell'opposizione di sinistra sulle commissioni. Per la sinistra Petricig (PCI) e Tiburzio (PSI) avevano chiesto la proporzionalità degli incarichi di presidenza (non ancora formulati) e l'estensione delle competenze della Commissione Istruzione alla preparazione della Conferenza in questione.

In quella seduta, concludendo, il presidente Turello aveva dichiarato di accogliere tutti gli emendamenti proposti: di qui il voto favorevole dei comunisti e dei socialisti.

Rimettendo in discussione quegli atti, la DC, con la quale si sono dichiarati solidali MSI, PSDI, e MF (assente il rappresentante socialista), ha determinato quanto meno un arresto dei lavori, già iniziati, della Commissione. I gruppi comunista e socialista intendono esporre la questione al presidente della Provincia, affinché la pregiudiziale di Chiabudini non si configuri come una manovra per dilazionare a tempo indeterminato la Conferenza, cui la Provincia si è solennemente impegnata il 9 dicembre 1975.

S. PIETRO AL NATISONE

Lezione di Merku sulla musica popolare

Invitato dal Centro Studi Nediža il dott. Pavle Merku, scrittore, etnografo, compositore, ha svolto una lezione sul tema: Il valore dell'espressione popolare nella pratica musicale. Dopo aver esaminato la storiografia della musica popolare, il dottor Merku ha mostrato come esiste nella Slavia italiana una specifica tradizione musicale e corale, nella quale il popolo può ritrovare se stesso e raggiungere le proprie radici culturali.

Vi sono uomini e gruppi che oggi sono i protagonisti di questa tradizione musicale, alcuni dei quali presenti in sala — ha detto Merku — e ad essi va attribuito un ruolo importante, — indicando qualcuno di essi: Ližo Jussa, fisarmonicista; i Nediški Puobi; Nino Specogna, Toninac Qualizza; lo stesso Checco Bergnach ed altri: essi, ciascuno con la propria personalità, sono i portatori viventi di una tradizione e di una ricerca che debbono insegnare anche agli altri, so-

prattutto ai giovani ed ai ragazzi, perchè anche la grande arte non può non attingere alla musica popolare, ad una cultura duramente colpita dalle ragioni politiche, economiche e sociali, ma non estinta.

Di qui discendono le considerazioni sulla funzione irripetibile della musica popolare, i cui tesori sono sparsi in ogni luogo della Slavia italiana, arricchendola di potenzialità espressive e culturali di cui, purtroppo, la stessa popolazione non è consapevole. Per questo, parte del ricchissimo patrimonio di tradizione popolare si sta perdendo sotto l'incalzare della massificazione culturale che colpisce i valori espressivi così come quelli etnici ed ambientali.

In precedenza il dott. Merku si era incontrato con i rappresentanti dei circoli culturali e dei cori delle Valli del Natisone, per conoscerne i programmi ed i problemi: di queste associazioni, infatti, Merku è collaboratore e consigliere artistico.

ZAHVALA

Profesor Viljem Černo z družino se globoko zahvaljuje vsem tistim, ki so sočustvovali z njim ob izgubi drage mame
MICOTTIS MARIJE vd. ČERNO

Otroci
pišite in
pošljite vaše
pisma na

**"Moja
vas,,**

Indirizzate
i Vostri scritti a:

"Moja vas,,

33049
S. PIETRO
AL NATISONE

Moja vas 1977

4° CONGORSO DIALETTALE SLOVENO

NOVICE OD TU IN TAM

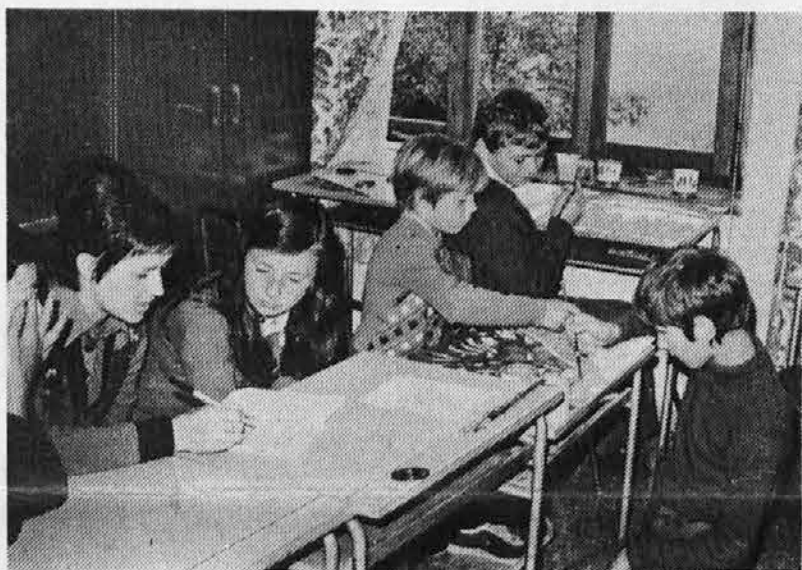
Letos vse gladko s slovenskim poukom v Ukvah - Zanimanje za slovenščino se v Kanalski dolini vedno bolj širi

Kanalska dolina se prebujala. Eno leto po pričetku tečaja slovenskega jezika v Ukvah, se je kot nalašč tudi v Žabnicah nekaj zganilo. V ponedeljek, 14. februarja 1977, se je tudi v tej vasi pričel pouk slovenščine za otroke osnovne in srednje šole. Trenutno se je prijaviло osem otrok, med katerimi tudi otroci furlanskih staršev. V Žabnicah se je sicer prijaviло manj učencev kot v Ukvah, je pa to vseeno jasen dokaz, da se zanimanje za materin jezik tudi tu počasi, a stalno širi. Tečaj bo dvakrat v tednu in sicer v župnijskih prostorih, kjer je v jutranjih urah redni šolski pouk zaradi neuporabnosti osnovne šole, ki jo je lanski potres do temeljev razmajal. Tečaj je organiziral župnijski župnik g. Mario Černet. Z istim navdušenjem kot v

Ukvah je prevzel vodstvo tečaja v svoji rojstni vasi prof. Salvatore Venosi.

Po 57-letnem pritisku in raznarodovanju imajo tudi Žabničani priliko, da se seznanijo s pismeno slovenščino. Za tečaj se zanimajo tudi odrasli. V Ukvah pa se tečaj redno odvija in v soboto 19. februarja so otroke razdelili v dve skupini. V prvo skupino bodo dodeljeni otroci od 1. do 3. razreda osnovne šole, v drugo skupino otroci 4. in 5. razreda osnovne šole in v 1., 2. in 3. razred srednje šole. Doslej so bili otroci vsi v enem razredu zaradi pomanjkanja primernih prostorov. Šolska dovoljenja so bila letos dostavljena v najkrajšem času, če pomislimo, da smo lani za to čakali dva meseca.

Mario Gariup

Otroci naše veselje in naša bodočnost

TIPANA

Kanadske hišice v Tipani in Platiščih

Izredni državni komisar on. Zamberletti je pred nedavnim izročil tipanskemu županu ključe za 18 prefabriciranih hiš, ki so jih postavili za potresence v Tipani in Platiščih. Podarjene hiše so postavili vojaki in zato se je on. Zamberletti še prav posebno zahvalil tem neumornim delavcem, ki so v najhujših dneh, v dežju, snegu in mrazu, v rekordnem času zgradili z razpoložljivim materialom tolikim družinam zopet topli domek. V komunu Tipana je še dosti ljudi brez strehe na lastnih tleh in zato še vedno žive v obmorskih krajih. On. Zamberletti je zato ob zaključku svojega govora zaželel komunskim administratorjem, da bi se ti čimprej vrnili in z njimi novo življenje komun, ki je utrpel tolikšno škodo zaradi potresov in tudi zaradi masovne emigracije, ker ni nobenih perspektiv za delo na domačih tleh.

Donato Cramaro žrtev prometne nesreče v Trstu

Zelo nas je prizadela žalostna novica, da se je te dni v Trstu smrtno ponesrečil naš vačan 33-letni Donato Cramaro. Mladi mož sicer ni več stanovan v našem komunu, ampak v Milanu z rezidenco v Vidmu, ker je tu našel dobro delo.

Ko se je iz poslovnih razlogov peljal proti Bazovici, ga je na nekem ostrem ovin-

ku zaneslo in se je zaletel v drevo. Bil je na licu mesta mrtev.

Vsem sorodnikom dragega rajnega, ki nas je dostikrat obiskal kljub vsakdanjemu delu in ni nikoli pozabil svoje rodne vasi, izrekamo naše globoko sožalje.

LIVEK

Umaru je Boža Opaldarju

Livek ne spada v naše doline, nam je pa tako blizu, da se iz nekaterih naših vasi direktno pogovarjamo z ljudmi, ki živijo na Livku. Gor imajo Benečani svojo žlahto, kakor imajo Livčani žlahto v Benečiji. Eden izmed takih je biu Moža Opaldarju, ki smo ga vsi poznali in imeli radi. Bolehal je puno ljet, a je imeu useeno zmjeraj prijazno besedo za prijatelja in znanca. Bolezan je ponižno in potrpežljivo prenašal. Smrt ga je rešila od trpljenja, a nam bo manjkala. Njega pogreb je bil v nedeljo, 6. februarja na Livku. Ohranili ga bomo v večnem spominu.

BARDO

Skrb za stare ljudi brez strehe

Gorska skupnost Terske doline se je začela zanimati za stare in invalidne ljudi bardskega komun. Regionalna administracija je namreč že dala prvo pooblastilo (delega) za pomoč potrebnim ljudem v komunih Centa (Tarcento), Fojda (Fae-

dis), Ahten (Attimis), Tipana (Taipana), Bardo (Lusevera). Povoletto in Magnano.

Število vsega tega komprezorija je znašalo pred potresom 25 tisoč duš in sedaj je bilo ugotovljeno, da je največ potrebnih v komun Bar do, saj so nekatere vasi do tal porušene in naj tudi upoštevamo, da šteje ta komun dosti starih emigrantov, ki se bodo prav gotovo prej ali slej vrnili domov. Zato nameravajo v tem komunu zgraditi dom za stare in onemogle ljudi.

V Palmanovi so zbrali že več kot 5 milijonov lir z nabiralno akcijo za pomoč najpotrebnejšim in denar tudi že izročili bardskemu županu.

REZIJA

Prefabricirana srednja šola darilo časopisa «La Provincia» iz Como

Novi Matajur je pred časom že pisal, da je časopis «La Provincia» iz Como odprl nabiralno akcijo za potresence v Reziji. In res, z dobro voljo so zbrali toliko denarja, da so mogli te dni postaviti prefabricirano nižjo srednjo šolo v zaselku Lario in zadržni hlev v Osojanih.

Ob otvoritvi je bil prisoten direktor tega časopisa dr. De Simoni, katerega so sprejeli rezijanski župan Pericle Beltrame in komunski administratorji, ki so se mu v imenu vseh domačinov zahvalili za to pobudo, ki bo prav gotovo rodila obilne sadove, saj gre za napredek v šolanju mladine in tudi za dvig živinoreje v Osojanih, ki je skoraj edini vir dohodkov doline.

Prefabricirana šola je velika okoli 180 kv. metrov. V njej so tri avle, profsorska zbornica in vse potrebne sanitarije. Vsi prostori so ogrevani s toplim zrakom in zato se bo mogel pričeti pouk rezijanskih srednješolcev že te dni.

PRAPOTNO

Remigio Trinco iz Pojan utonil v valovih Nadiže

Vso Idrijsko dolino je globoko pretresla žalostna vest, da je nenadoma izginil 45-letni delavec Remigio Trinco iz Pojan (Poianiz) in še bolj so bili ljudje presenečeni, ko so zvedeli, da so ga po enomesečnem iskanju našli mrtvega v valovih Nadiže. Njega je slučajno našel nek domačin in o tem obvestil lokalne karabinjerje, ki so spoznali njegovo identiteto, kajti truplo je bilo že zelo razpadlo, ker je ležalo toliko časa v vodi.

Po prvi ugotovitvi je bilo dognano, da je rajnik Remigio spodrsnel po poti, ko se je vračal domov in strmoglavil v Nadižo, katere valovi so ga odnesli do kraja San Mauro, ki je med Čedadom in Premariacom.

V veliki žalosti zapušča ne samo priletno mater in brate, ampak vso Idrijsko dolino, ker je bil zaradi svojega blagega značaja in delavnosti priljubljen v vsej okolici.

Vsem sorodnikom nepozabnega rajnega izrekamo tudi mi naše globoko sožalje.

PODBONESEC PRAZNOVALI SO SVOJIH 23 LET

Dne 28. januarja zvečer so se zbrali na večerji u Jeronišču puobje in čeče iz Podbonesca in Špjetra, da bi skupaj praznovali svojih 23 ljet življenja. Bluo je puno veselja.

Pošjali so nam sliko, da bi jo publicirali u spomin na ta dogodek in u spomin tistim triindvajsetletnikom, ki niso mogli priti na to simpatično srečanje.

PIŠE PETAR MATAJURAC

ZGODBA O TREH SESTRAH

VII.

Terezija, čeglih je bla kurajna čeča, se je tresla u gradu, ko je hudič nesu šenk materi. Tresla se je od strahu. Bala se je, da je hudič odkru, kajšan šenk je pošjala materi in, da ko se bo varnu, bo tudi njo pahnu skuoze črne urata u paku.

Kadar pa se ni uarnu takuo hitro u grad, se je le potrošala z upanjem, da je odnesu trugo do maternega duoma, brez da bi biu pogledu. In kot že vemo, ni pogledu. Kadar se ženska pokaže bistra, modra, prebrisana, se jo boji tudi hudič! Njena iznajdljivost, nje «truk» je funkcionir.

Hudič se je uarnu u grad vas mokar, premočen od daža in potu.

Kadar se je pokazu na uratih, je tekla k njemu in use hnadu tjela zvjedet, kakuo je šlo.

Si videu mamo? Kakuo živi? Je uprašala po mene? So ji pisale sestre, Vanca in Marjanca?»

Hudič je biu mokar in trudan, zatuo ji je na kratko odgovoril:

«Mame nisem videu, ker jo ni bluo doma. Šenk sem pustiu u hiši in odšu, videu pa sem, da živi mati u stiskah in pomanjkanju, zatuo sem rad nesel, če si ji pošjala kaj živeža.»

Terezija se je oddahnila in bila usa srečna in vesela, ker ni dobiu matere doma. Prej ko je odnesu trugo, se mu je bla pozabila povjedat zlo važno (important) rječ, zatuo se je še buj bala njegovega prihoda, njegove uarnitve. Pozabila se mu je bla povje-

dat, kar je cjeu caji mislila: «Reči mami, naj ne pogleda u trugo, kajšan šenk sem ji pošjala, dokjer si ti blizu, u hiši, ker ti ne smješ biti radovjedan, ne smješ vjedati, kaj sem ji pošjala.»

Lahko se je bluo zgodilo, da bi bla mati z veseljem odkriba trugo pred njim in on bi biu videu, da se je notar skrivala Vanca. Zavojo tega se je bala, da če ne prej, bo doma, par materi odkru «truk». Zatuo je bla srečna in vesela, ko ji je povjedat, da ni bluo matere doma.

«Si biu pa radovjedan, ker si teu dvakrat pogledat u trugo, ba bi zvjedat, kaj neseš, čeglih si mi objubu, da ne boš pogledu. Za tole nezvestobo, za tvoje nezaupanje, bi te muorla štrafat.» mu je jala smehe.

«Kakuo dvakrat, ti misliš, da sem teu trikat pogledat u trugo. Pa ni takuo.»

Resnica je, da sem teu pogledat samuo dvakrat in tuo priznam. U trečjo sem se želeu samuo odpočit, pa si spet začela arjut: «Te le vidim. Šla si za mano špegat in tudi ti mi njesi zaupala!»

Terezija se je oklala za jezik, ker mu je jala, da je teu samuo dvakrat pogledat u trugo. Pozabila se je, da je naročila sestri, naj ueče: «Te le vidim», če se bo ustavju in teu pogledat u trugo. Zatuo je hitro sparjela očitek, da ga je šla špegat, da je šla za njim.

«Imjela sem pru, imjela sem račun. Se njesi pokazu «besjeda mož», se mi njesi pokazu takuo zvjest, ku jast

ZA SMEH IN DOBRO VOLJO

Pri dentistu

— Gospa, odprite usta!
— Hvala, gospod zdravnik!
— Zakaj «hvala»? se začudi zdravnik.
— Veste, moj mož mi zmeraj ukazuje:
Zapri usta!

Moder nasvet

Na policiji:

— Gospod komisar! Medtem ko sem bil pri brivcu, so mi ukradli avto. In to se je že tretjič zgodilo v nekem primeru. Kaj mi svetujete?

Komisar:

— Pustite rasti brado in lasel!

Na sodišču

Proces proti kriminalcu, ki je umoril očeta in mater.

— Ali imate še kaj povedati? - vpraša sodnik, prej ko izreče sodbo.

— Gotovo. Upam, da boste usmiljeni z ubogo siroto, ki je ostala brez očeta in matere.

(Nadaljevanje prihodnjič)

KAJ SE JE ZGODILO PO NAŠIH DOLINAH

ŠPJETAR

«Potres» na komunskem konseju Odbornik Mattelig odstopu opozicija zapustila konsej

U torak, 15. februarja se je zbrau komunski svet parvikrat po štirih mesecih, haj je biu zadnji konsej 28. oktobra lanskega ljeta. Par dni prej je odstopu odbornik (ašešor) za finance Mattelig, zatuso je biu konsej o-dložen na torak 15.2.1977.

Mattelig je pred odstopom prebrau dokument in je povjedu vzroke (motive) nje-ga odločitve.

Na torkovem konseju je načelnik (capogruppo) DC povjedu, da Mattelig ni obtožu slabega delovanja komuna in je želeu, da bi konsej nadaljeval svoje djelo, čepru ni bluo blizu odbornika (ašešorja) za finance.

Opozicija, ki jo sestavljajo Marinig, Qualizza in Adami, je zapustila konsej, ker je na zadnjem komunskem svetu zaprosila odložitev tega, pru zatuso, da bi lahko diskutirali o situaciji, ki je nastala z odstopom odbornika za finance. Ker ni tjela DC nič slišat o tem predlogu (proposti), je opozicija zapustila konsej.

Uprašali smo konselirje, opozicije, naj nam obrazložijo razloge (motive), ki so jih parsilili do tega, da so zapustili konsej.

Odgovoriu nam je Marinig:

«Zakaj smo zapustili konsej? Ker smo željeli, da bi se diskutiralo najparvo o dokumentu, ki ga je prebrau ašešor Mattelig ob svojem odstopu.

Odbornik za finance je u svojem pismu našteu razloge (motive), ki so ga parpejali do odstopa. Na eni strani so politični argumenti, na drugi pa administrativni.

Se vič! Odbornik je u svojem pismu povjedu, da bo večina sparjela proračun (bilancio) ki je zlo negativ.

Druga Matteliceva obtožba je še buj rjesna in težka. Obtožuje nekatere predstavnike svojega partida (DC) neznanja in varštva nekaterh članov stranke in tako ne puščajo djelat po tistem programu, ki je biu predložen ljudem pred volitvami (elezioni).

Mi smo tjeli, da bi diskutirali o odstopu, ker bi primerna diskusija o odstopu omogočila primerno debato o proračunu (o bilanciu).

Ker njesmo bli uslišani mislimo, da smo lepu nardili, da smo zapustili konsej».

GORENJI BARNAS

Umaru je Basilio Cromaz

U četartak, 3. februarja je umaru u čedadskem špitalu Cromaz. Imeu je samuo 54 ljet. Njega pogreb je biu u Gorenjem Barnasu u petak, 4. februarja.

Rajnik Basilio je biu doma iz Bardc, a je paršu za zeta u Gor. Barnas. Pred kratkem mu je umarla tudi mama.

PODBARNAS

Iz Italije je paršla žalostna novica. Umaru je sin Marije Klenjanove. Imeu je samuo trinajst ljet. Za njega smart smo zvjedeli 4. februarja in nam ni znano zakaj je umaru.

Zalostni mami izrekamo naše globoko sožalje.

Paršla je Ivana

Se je rodila 13. februarja adna liepa čičica, ki se kliče Ivana Paljavec, doma iz Špietra.

Sparjeli so jo zlo radi mama Albina, tata Ivo an, še buj ku vsi, sestrica Katja, ki jo bo imiela par sebe. Mi ji želimo vsega dobrega.

SV. LJENART

Gajajo se reči iz drugega sveta - rulot od none iz Jesenja se je zgubila po luftu?

Pred nekaj tjedni smo brali u časopisih (giornalnih) in poslušali po radiu, da je bla nona iz Jesenja, nadosem desetletna Maria Simaz končno spravjena iz svinjaka u rulot. U svinjaku je muorla živjet po potresu.

Ratu je biu problem, kakuo spraviti rulot u Jesenje, kjer njemajo prave cješte. Pisali so, da ji bojo prinesli gor rulot po luftu, z elikoterjam. Po teli novici je use mučalo. Usi so mislili da je nona iz Jesenja dobila svojo šistemacion. Pa nje bluo takuo.

Za resnico smo zvjedeli u srjedno, 16. februarja. U Jesenje se je parpejala policija s «kamioneto». Ne vje se še lepuo zaki, al zatuso, da bi videli, kakuo se ima lepuo nona u rulotu, al pa zatuso, da bi ji odpejali rulot, ker jih sada pobjerajo. Rulota pa nje bluo ankoder. Nona jim je povjedala, da ji ga njeso nikdar dali, da muora šele živjet u svinjaku. Policija (pravijo, da je bla ženska policija) nje vjervalva noni, zatuso so začel pregledovat po njivah in puoju, kje se skriva rulot. Ga nje bluo.

Gajajo se reči iz druzega sveta!

Komu je biu dan rulot, ki je biu namjenjen za staro Marijo Simaz u Jesenje?

Al se je zgubiu po luftu, kadar ga je nesu elikoter? In če ga nje nesu elikoter, če je paršu po cješti, al ga je pobrau kajšan puž, ki je biu brez hiše? Use se lahko zgodi današnji dan! Lahko bi rekli, da kar se je zgodilo, diši po komediji, ker pa nona u Jesenju živi šele u svinjaku, ni vič komedija, ampak tragikomedia.

Ustanovljen klub «Udinese»

Pred kratkem so ustanovili v Sv. Ljenartu športni klub «Udinese» za štiri komune: Sv. Ljenart, Srednje, Grmek in Dreko.

Za predsednika je biu imenovan Dino Bevilaqua iz Gorenje Mjerse, za njega namjestnika Tonino Pertoldi iz Škrutovega, za sekretarja

Mario Chiuch, za blagajnika (cassiere) pa Pierino Lunari.

Sedež kluba je u bar «Centrale». Do sada se je upisalo že kajšnih 80 navijaču (tifosi), ki podpirajo nogometno ekipo «Udinese».

KRAVAR

U petak, 11. februarja je umarla u čedadskem špitalu Pierina Sibau - Lantonitova - stara je bla 86 ljet. Ranjka Pierina je preživjela zadnje ljeta u domu onemoglih (ricoveru) u Cedadu. Nje pogreb je biu u Rualisu u nedeljo, 13. februarja.

Montažne hiše za naš komun, ki bojo služile za šuolo

Videmska provinca je dodelila našemu komunu še dve prefabricirane hiše, ki bojo služile za šuolo. Parva bo imjela devet avli in bo namjenjena srednjim šuolam, druga bo imjela pet avli in bo namjenjena osnovnim (elementarnim) šuolam. Kot je znano, je šindak, dr. Osnach že dau kjuče štirim družinam, ki so se uselile u prefabricirane hiše.

GRMEK

SEUCE

Umarla je Angelina Pečuova

U nedeljo, 6. februarja 1977 je umarla naša vasnjanka Marija-Angelina Vogrig, uduova Trusgnach - Pečuova - po domače. Stara je bla 81 ljet.

Rajniko Angelino so usi lepuo poznali po usjeh naših gorskih vaseh, saj jih je stuo krat prehodila s svojo košo, ko je kupovala jajca in maslo. Dokjer je mogla, je prodajala na vseh sejnih bombone in kolače.

Nje pogreb je biu u torak, 8. februarja na Ljesah.

HOSTNE

Gremo u treči mjesec telega ljeta in u našem komunu se je rodio samuo en otrok. Na dan 2. januarja se je rodila Floreancig Barbara iz naše vasi.

SLAPOVIK

U soboto, 12. februarja so dobili martvo u postelji Angelo Zeleznik, udovo Gus. Imjela je 49 ljet. Pred par leti je umaru nje mož Franc (Uršen).

Rajnika Angela je bla doma iz vasiče blizu Vrhniku v Sloveniji in se je poročila v Slapovik pred desetimi leti. Nje pogreb je biu na Ljesah u nedeljo, 13. februarja. Zapusča otroka, Maurizia, ki ima komaj 8 ljet.

HOSTNE-ŠENČJUR

Se en minator manj Umaru je Toni Predan

U četartak, 27. januarja je hitro umaru na svojem domu u Šenčjurju Toni Predan iz Hostnega. Imeu je samuo 52 ljet.

Rajnik Toni-Verežu po domače - je biu velik invalid djela in je dobival penzion iz Belgije, ker je djelu gor puno ljet u minjer. Z de-

narjam, ki ga je teškuo za-služiu in paršparu, je kupu hišo u Šenčjurju, kjer je živeu z družino od kar se je uarnu iz Belgije.

Pogrešali ga bomo usi tisti, ki smo ga bli navajeni videti med nami na usakem prazniku minatorju.

Zveza beneških minatorju je kupila ljep krancelj za njega velik pogreb, ki je biu u Šenčjurju u soboto, 29. januarja, popudne.

Družini in žlahti izrekamo naše globoko sožalje.

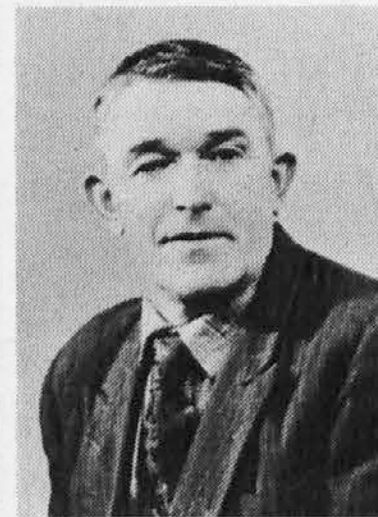
Rajnik Toni Predan

NEME

Vizont (Chialminis)

U Vizontu je pred kratkem umaru Mauro Pietro zavojno potresa. Rajnik Pietro biu naročnik Novega Matajurja in ga je pru rad brau. Zapustiu je u veliki žalosti družino, žlahto in parjateljce.

Družina se zahvaljuje u sem tistim, ki so ji stali ob strani ob veliki izgubi.

Rajnik Mauro Pietro

PRAPOTNO

Obnovljeni direktivi sindikalnih sekcij kumetov (Coldiretti)

Pred kratkem so obnovili po vseh vaseh našega komun direktive sekcij kumetovske organizacije (Coldiretti). Na usjeh sestankih (assembleah) je biu prisoten mandamentalni sekretar Egidio Cendon, ki je govoriu kumetam o današnjih organizacijskih problemih.

U Prapotnem so bli imenovani svetovalci (consiglieri): Giovanni Clinaz, Giordano Marinig, Tarcisio Cotterli, Rinaldo Londero,

Bruno Clinaz, kateri so izbrali za predsednika Tarcisio Cotterli.

Par Bodigojih je biu imenovan za predsednika Ezio Paussa, svetovalci pa Dante Macorig in Luciano Bertusini.

U Čelah je biu potrjen za predsednika kav. Elio Mosolo, za svetovalce Elmo Cosson in Gino Quercig.

Par Kodarmacih so bli izbrani za svetovalce Attilio Bordon in Luigi Covaceuszach. Za predsednika je biu potrjen Giuseppe Codromaz.

U Oborčah je biu imenovan za predsednika Amedeo Vellešcig, za svetovalce Emilio Bait in Giuseppe Snidar-cig.

Podbonesec

Simpatični večer z «Nediškimi puobi» u Ščiglah

U soboto, 12. februarja se je zbralo nekaj predstavnikov kulturnih društev iz naših dolin na simpatični večerji z «Nediškimi puobi», u oštariji par Eldi u Ščiglah.

Pred večerjo in po večerji so napravili «Nediški puobi» pravi koncert z našimi lepimi pjesmi. Na koncu je paršu še Ližo iz Petjaga in use razveselilo s svojo harmoniko. Nabralo se je bluo puno ljudi takuo, da je paršlo do prave veselice.

ŠTUPICA

Ries mlada noviča

U soboto, 5. februarja sta se poročila Marina Battistig iz Štupice in Silverio Chiuch iz Hostnega. Noviča sta rjes mlada, ona ima komaj 16 ljet, on pa dvajst. Mlademu paru želimo dosti zdravja in sreče u njih skupnem življenju.

BARDO

Šolarji iz Tera z avionom nad Gorico

Osnovnošolski otroci iz Tera (Pradielis), katerih je danes le osem in so bili zelo šokirani zaradi potresov, saj je njihova vas, kljub postavitvi številnih prefabriciranih hiš, še vedno mrtva, so bili pred nedavnim gostje od «Circolo della Cassa di Risparmio», v Gorici. Šolarčki so si najprvo ogledali aerodrom u Tržaški ulici in potem vsi odleteli z avionom, da so si iz višine ogledali Gorico.

Vsi so bili presrečni, saj ni še noben otrok iz Tera videl aviona od blizu, kaj šele, da bi letel z njim, kot se je to njim zgodilo.

Ob zaključku izleta so bili šolarji pogoščeni u hotelu ACI (Automobil Club Italiano) z vodstvom «Soroptimist» in onimi od «Casse di Risparmio», ki sodelujejo s skupnimi močmi za obnovo tako hudo prizadetega Tera.

SOVODNJE

MASERA

U Franciji je umaru Nacij Kudrič, star 72 ljet.

Rajnik Nacij je djelu nad trideset ljet u fabriki cementa, u kateri je dobil silikozo, ki ga je spravila u grob.

Zeleu je biti podkopan u domači zemlji, kamor so ga parpejali u torak, 1. februarja. Na pogrebu je imeu tudi slovensko mašo, ki jo je opravu matajurski famoštar, gospod Gujon.

Podkopali so ga u Starmici. Naj u miru počiva u domači zemlji, ki jo je takuo zvestuo ljubu.

Za nesrečno družino u Puoju smo nabrali pol milijona

Do 15. februarja '77 smo nabrali	Lit. 271.120
Potem so še darovali:	
Loretta G. iz Vidma	» 2.000
Ciconi Remo iz Nokul	» 10.000
N.N. iz Špetra	» 10.000
N.N. iz Ljes	» 2.000
Primosig Antonio iz Jesičjega	» 5.000
Cedron Ferruccio - Velaine - Belgio	» 19.000
Madeleine Panchaud - Ginevra - 100 šv. fr.	» 34.800
Zuanella Natale iz Tarčmuna	» 7.450
N.N. iz Ljes	» 10.000
Novi Matajur še dodaja	» 128.630
Skupno	Lit. 500.000

Z današnje številko zaključujemo nabiralno akcijo za nesrečno družino u Puoju. S tem, kar je še določil Novi Matajur, smo dosegli 500.000 lir.

Upali smo, da bomo kaj več nabrali, vendar je lepa usotica, ki bo nesrečni družini nekoliko pomagala iz stiske.

Na naše vabilo so se oglasili ljudje dobrega srca iz vseh krajev. V imenu Novega Matajurja in Kočeaničeve družine u Puoju se vsem darovalcem prav iskreno zahvaljujemo.

Ljudje dobrega srca pa še vedno lahko pomagajo prizadeti družini. Naj direktno pošiljajo svoje prispevke na ime:

Cocceanig Lina, fraz. Puoje - 33049 San Pietro al Natisono (UD).

V številki 1(73) smo pomotoma objavili, da je darovala Sekcija U.E.S. iz Zuriga 5.000 lit. Ta Sekcija je U.E.S. iz Luzerne.